

Gebouwen met een ziel

HET BELANG VAN GEBOUWEN
VOOR ORGANISATIES
EN MENSEN

Zoeken naar de ziel van een afval-overlaadstation

Camp, P. 2003. *Gebouwen met een ziel. Het belang van gebouwen voor organisaties en mensen.* De Prom, Amsterdam/Antwerpen. ISBN 90-6801-424-2, 336 p., ff24,50.

Ik typ deze recensie in een gebouw dat ooit is geboekstaafd als een *sick building*: meer dan zoveel procent van de regelmatige gebruikers heeft gezondheidsklachten die veroorzaakt zouden worden door het gebouw. Gebouwen hebben niet alleen invloed op het welbevinden van mensen, maar ook op het functioneren van organisaties. Een organisatie met veel *sick building*-zieken functioneert natuurlijk minder goed.

De invloed kan ook positief zijn. Gebouwen zijn bijvoorbeeld onmisbaar voor het uitdrukken of het ondersteunen van het imago van ondernemingen. Sommige bedrijven gebruiken de ontwikkeling van een nieuw gebouw om een cultuurverandering in de organisatie door te voeren – denk aan Philips die een Amsterdamse wolkenkrabber betrok om zich te ontdoen van de Eindhovense cultuur.

Peter Camp spreekt over 'gebouwen met een ziel'. Zijn gelijknamige boek oogt door de vele foto's enigszins als een architectuurboek. Weliswaar gaat het over architectuur en komen architecten erin aan het woord, maar de invalshoek is anders. Als organisatieadviseur keek Camp hoe gebouwen waarvan hij vindt dat ze een eigen karakter hebben, tot stand zijn gekomen en functioneren. Daarbij gaat het hem vooral om de relatie tussen de vormgeving, omgeving en doelstellingen van de organisatie.

Om tot de ziel van gebouwen door te dringen, voerde hij gesprekken met allerlei mensen die betrokken zijn geweest bij de ontwikkeling en het gebruik van de gebouwen (opdrachtgever, financier, architect, projectontwikkelaar, gebruiker). Aan de

gesprekken ligt een complex schema van begrippen en relaties ten grondslag. Kern van deze zogenoemde matrixmethode is de wijze waarop beleid, organisatie en personeel van bedrijven en instellingen worden beïnvloed door krachten van techniek, macht en belangen in de organisatie en de heersende cultuur.

Niet alle aspecten van de matrixmethode zijn even overtuigend. Vooral als Camp de matrix gebruikt voor het onderscheiden van allerlei typen gebouwen ontstaat een bont mengsel: bedrijfsgebouwen (drukkerij, afvaloverlaadstation), kantoren, kennisgebouwen (scholen et cetera), hoofdkantoren, openbare gebouwen (stadhuis, politiebureau, gerechtsgebouw), vrije/onvrije gebouwen (woonhuis-atelier-museum, multifunctioneel complex rond meubelwinkel, gevangenis), verhooggebouwen (kantoor, museum, kerkelijk centrum), samenspelgebouwen (multifunctioneel buurtcentrum, Meerpaal Dronten, brandweerkazerne, omroepgebouw), vrijetijdsgebouwen (casino, popcentrum, megabioscoop) en stedelijke gebouwen (stadion, station, centrumplan Almere).

Aan elk type wijdt Camp een hoofdstuk vol *cases* en interviews met deskundigen. Zo komen bestuurskundigen, een ontwerper van werkplekconcepten, een school-directeur, een oud-wethouder, architecten (Hertzberger en Coenen), een filosoof, een kindergeneeskundige en een architectuurjournalist aan het woord. In totaal worden vijftig gebouwen behandeld die de laatste tien jaar in Nederland zijn gerealiseerd.

Gelukkig blijft het complexe schema van de matrixmethode ver op de achtergrond in de casebeschrijvingen. Dat zijn vaak fascinerende verhalen over de ontwikkeling en het functioneren van een gebouw. Steeds komen daarin het belang van het gebouw voor de organisatie aan de orde, de strategische overwegingen die meespelen, het belang voor de mensen die er gebruik van maken en de afstemming van belangen en betrokkenen in het ontwikkelingsproces. Voor geografen blijft de keuze van de vestigingsplaats misschien wat onderbelicht, al komt af en toe het belang van de plek wel ter sprake. Samenvattend: Camp schreef een boek dat waardering verdient.

Piet Korteweg